

Lieta C-51/22

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2022. gada 25. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Peštas centra rajona tiesa, Ungārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2022. gada 12. janvāris

Prasītāja:

PannonHitel Pénzügyi Zrt.

Atbildētāja:

WizzAir Hungary Légitársaság Zrt. (Wizz Air Hungary Zrt.)

***Pesti Központi Kerületi Bíróság* (Peštas centra rajona tiesa, Ungārija)**

[*omissis*: administratīvā informācija]

Lēmums

tiesvedībā starp *PannonHitel Pénzügyi Zrt.* ([..] Budapešta, Ungārija) [..], prasītāja,

un *WizzAir Hungary Légitársaság [Zrt.]* ([..] Budapešta) [..], atbildētāja,

par **pirkuma cenas atlīdzināšanu**

[*omissis*: valsts tiesību procesuālie apsvērumi]

Iesniedzējtiesa **uzsāk prejudiciālā nolēmuma tiesvedību** Eiropas Savienības Tiesā, lai tā atbildētu uz šādu prejudiciālu jautājumu:

Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu

pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91, 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 8. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmais ievilkums un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka pasažieris var tieši pret gaisa pārvadātāju izmantot savas tiesības uz biļetes pilnas cenas atlīdzināšanu par cenu, par kādu tā tika iegādāta, pat ja viņš biļeti ir rezervējis ar tādas trešās personas palīdzību, kura darbojas kā starpnieks un kurai pasažieris ir samaksājis biļetes cenu, ja biļeti no gaisa pārvadātāja nopirka un tam biļetes cenu samaksāja starpnieks un ja nav konstatēts, ka starpnieks būtu rīkojies kā gaisa pārvadātāja pilnvarots aģents, un tas nav arī ceļojuma rīkotājs?

[*omissis*: valsts tiesību procesuālie apsvērumi]

Pamatojums

Iesniedzējtiesa [*omissis*: valsts tiesību procesuālie apsvērumi] turpinājumā izklāsta faktus un tiesisko regulējumu, kura interpretācija ir nepieciešama.

Īss faktu izklāsts

Atbildētāja nodrošināja reisu W63163 (no OTP (Bukarestes *Henri Coandă* lidosta, Rumānija) uz BLQ (Boloņas lidosta, Itālija)), kura izlidošanas datums bija paredzēts 2020. gada 18. jūnijā. Rumānijā pastāvīgi dzīvojošs pasažieris rezervēja biļeti šim lidojumam interneta vietnē www.vola.ro, kuru pārvalda *VOLA.RO SRL* (turpmāk tekstā – “*VOLA.RO*”), sabiedrība, kas darbojas Rumānijā.

Saskaņā ar atbildētājas izstrādāto Vispārējo pasažieru un bagāžas pārvadāšanas noteikumu 21.1. punkta a) apakšpunktu, ja vien līgumā vai citos piemērojamo tiesību aktu imperatīvajos noteikumos nav noteikts citādi: a) šos vispārējos pārvadāšanas noteikumus un citus pārvadājumus, ko [sabiedrība piekrīt] sniegt ([pasažierim] un/vai viņa bagāžai), reglamentē Ungārijas tiesību akti.

Pasažieris samaksāja biļetes cenu *VOLA.RO*, savukārt tā, rīkojoties savā vārdā, iegādājās biļeti no atbildētājas. Šim nolūkam tā iesniedza pasažiera personas datus un izsniedza viņam rezervācijas apstiprinājumu. *VOLA.RO* samaksāja atbildētājai biļetes vērtību no sava uzņēmuma konta, izmantojot ieskaita prasījumus saistībā ar starpniecību. Saskaņā ar *VOLA.RO* sagatavoto Vispārējo līguma noteikumu III.3.3. punktu šī sabiedrība darbojas kā citastarp aviosabiedrību starpnieks (dokumentā angļu valodā tiek izmantots termins “intermediary”). Saskaņā ar X.10.1. punktu minētā sabiedrība tirgo arī komplekso ceļojumu pakalpojumus, tomēr šajā lietā nav konstatēts, ka biļetes iegāde būtu veikta kā daļa no saistītajiem pakalpojumiem, uz kuriem attiektos Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK, piemērošanas joma.

Saskaņā ar *VOLA.RO* sagatavoto Vispārējo līguma noteikumu XXIX.29.1. punktu šos vispārējos noteikumus reglamentē Rumānijas tiesību akti.

No lietas materiāliem arī neizriet, ka pastāvētu kāda vienošanās starp *VOLA.RO* un atbildētāju par starpniecību attiecībā uz atbildētājas pakalpojumiem.

Atbildētāja minēto lidojumu atcēla pandēmijas dēļ, ko izraisīja jaunais koronavīrusa veids. Pasažieris atteicās no līguma un neieradās uz alternatīvo lidojumu. *VOLA.RO* lūdza atbildētājam atlīdzināt biļetes pirkuma cenu. Šis bankas pārskaitījums nedarbojās tehnisku iemeslu dēļ, bet atbildētāja pārskaitīja summu uz *VOLA.RO* uzņēmuma kontu.

Līdztekus tam pasažieris cedēja prasītājam atlīdzinājuma prasījumu pret atbildētāju, uz kuru, viņaprāt, viņam bija tiesības saskaņā ar Regulu Nr. 261/2004. No lietas materiāliem neizriet, ka *VOLA.RO* būtu veikusi atlīdzinājumu pasažierim.

Prasītājas argumenti

Prasītāja lūdz atlīdzināt biļetes pirkuma cenu saskaņā ar Regulas Nr. 261/2004 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 8. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmo ievilkumu. Tā uzskata, ka *VOLA.RO* esot rīkojusies tikai kā ceļojumu aģents, tomēr tas neietekmējot pasažiera tiesības biļetes pirkuma cenas atlīdzināšanu pieprasīt tieši no atbildētāja gaisa pārvadātāja. Tādējādi arī prasītāja kā [pasažiera] tiesību pārņēmēja varot prasīt atlīdzinājumu tieši no atbildētājas.

Prasītāja uzskata, ka Regulas Nr. 261/2004 5. panta 1. punktā un 7. panta 1. punktā ir skaidri paredzēts, ka piedāvājums sniegt atbalstu un biļetes cenas atlīdzinājums ir jāveic pasažiera labā.

Prasītāja atsauca uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā C-601/17, saskaņā ar kuru būtībā atbilstoši Regulas Nr. 261/2004 2. panta f) punktam pasažieris kā biļetes cenas daļu var pieprasīt arī gaisa pārvadātāja pilnvarotā aģenta saņemto komisijas maksu ar nosacījumu, ka gaisa pārvadātājs ir zinājis par šādu komisijas maksu (13., 16. un 20. punkts).

Līdz ar to prasītāja uzskata, ka nav nozīmes tam, vai pasažieris ir iegādājies biļeti tieši no atbildētājas vai no *VOLA.RO*, tai darbojoties kā starpniekam.

Atbildētājas argumenti

Atbildētāja neapstrīd, ka tai ir pienākums veikt atlīdzinājumu lidojuma atcelšanas gadījumā, tomēr tā uzskata, ka tai šis pienākums ir jāpilda *VOLA.RO*, nevis pasažiera labā.

Tā apgalvo, ka atbilstoši termina "atlīdzinājums" gramatiskajai nozīmei tā biļetes cenu varot atlīdzināt vienīgi tai personai, no kuras šī summa ir saņemta. Tā piebilst, ka neesot izsniegusi biļeti pasažierim.

Saistībā ar strīdīgās biļetes rezervāciju atbildētāja saņēma vienīgi maksājumu no *VOLA.RO*, un atlīdzinājums šai sabiedrībai jau ir veikts. Tā norāda, ka, ja pasažierim vai tā tiesību pārņēmējam arī būtu tiesības uz atlīdzinājumu, atbildētājam būtu jāveic divkārs maksājums.

Atbildētāja atsauca uz Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā C-163/18. Saskaņā ar šo spriedumu, ja pasažierim ir tiesības prasīt atlīdzinājumu no kompleksā ceļojuma organizatora saskaņā ar Direktīvu 90/314/EEK, kas šobrīd ir atcelta, viņš nevar prasīt biļetes cenas atlīdzinājumu no gaisa pārvadātāja (31., 35. un 44. punkts).

Atbildētāja atsauca arī uz *Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (2013. gada Likums Nr. V par Civilkodeksu, turpmāk tekstā – “Civilkodekss”) 6:212. panta 3. punkta pirmo teikumu. Saskaņā ar šo noteikumu gadījumā, ja līgums tiek izbeigts ar atpakaļejošu spēku pēc abpusējas vienošanās, sniegtie izpildījumi tiek atdoti atpakaļ.

Atbildētāja apgalvo, ka pasažiera atteikšanās no lidojuma ir līdzvērtīga līguma izbeigšanai ar atpakaļejošu spēku pēc abpusējas vienošanās. Šādos apstākļos ir jāatdod atpakaļ sniegtais izpildījums, kas izpaužas kā pirkuma cenas samaksa. Tomēr arī šajā gadījumā pirkuma cenu var atlīdzināt vienīgi tam, kurš to sākotnēji samaksājis, proti, *VOLA.RO*.

Kā piemēru situācijai, kas ir salīdzināma ar izskatāmo lietu, atbildētāja min gadījumu, kad uzņēmumi iegādājās aviobiļetes saviem darbiniekiem. Lidojuma atcelšanas gadījumā tiesības uz atlīdzinājumu esot nevis darbiniekiem, kuri ir faktiskie pasažieri, bet gan uzņēmumam, kurš iegādājās biļetes.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Iesniedzējtiesa uzskata, ka šis strīds ir jāizskata, pamatojoties uz Regulu [Nr. 261/2004], kurai ir tieša iedarbība un kura ir tieši piemērojama. Runājot par Ungārijas tiesību aktiem, ir jānorāda uz Civilkodeksu, kura 6:59. panta 1. punktā ir nostiprināts līguma slēgšanas brīvības princips, savukārt Civilkodeksa 6:77.–6:81. pantā ir paredzēts, ka vispārējie noteikumi un nosacījumi ir līguma sastāvdaļa.

Saskaņā ar Civilkodeksa 6:[212]. panta 3. punkta pirmo teikumu, ja līgums tiek izbeigts ar atpakaļejošu spēku pēc abpusējas vienošanās (*felbontás*), sniegtie izpildījumi ir jāatdod atpakaļ.

Saskaņā ar *légi személyszállítás szabályairól szóló 25/1999. (II. 12.) Korm. rendelet* (1999. gada 12. februāra Valdības dekrēts Nr. 25/1999, kas reglamentē pasažieru gaisa pārvadājumus) 1. panta 1. punktu pasažieru gaisa pārvadājuma līgumam, kas noslēgts starp pasažieri un aviosabiedrību (turpmāk tekstā kopā – “puses”), ir piemērojami [Civilkodeksa] vispārējie noteikumi par līgumiem, kā arī

Civilkodeksa noteikumi par izpildījuma līgumiem un, pakārtoti, šī dekrēta noteikumi.

Saskaņā ar šī paša dekrēta 3. panta 1. punktu aviosabiedrība savos vispārējos pārvadāšanas noteikumos nosaka sīki izstrādātus pasažieru gaisa pārvadājuma līguma nosacījumus, kas nav reglamentēti Civilkodeksā un šajā dekrētā. Vispārējos pārvadāšanas noteikumus reglamentē Civilkodeksa noteikumi par vispārējiem līguma noteikumiem.

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (turpmāk tekstā – “Roma I regula”), 3. panta 1. punkta pirmo teikumu līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. Saskaņā ar šīs regulas 6. panta 2. punktu tiesību aktu izvēle ar zināmiem ierobežojumiem ir piemērojama arī patērētāju līgumiem.

Atbilstošās Regulas Nr. 261/2004 normas:

1. pants

Priekšmets

1. Šī regula saskaņā ar tajā precizētajiem nosacījumiem paredz pasažieru tiesību minimumu gadījumos, kad:

[..]

b) lidojums ir atcelts;

[..]

2. pants

Definīcijas

Šajā regulā:

[..]

f) “biļete” ir derīgs dokuments, kas dod tiesības saņemt pārvadājuma pakalpojumu, vai līdzīgs neizdrukāts dokuments, tostarp elektroniskā formā, un ko izdevis vai apstiprinājis gaisa pārvadātājs vai tā pilnvarots aģents;

[..]

5. pants

Atcelšana

1. Ja atceļ lidojumu, attiecīgajiem pasažieriem:

a) apkalpojošais gaisa pārvadātājs piedāvā atbalstu saskaņā ar 8. pantu [..]

[..]

7. pants

Tiesības saņemt kompensāciju

1. Ja ir izdarīta atsauce uz šo pantu, pasažieri saņem kompensāciju šādā apmērā:

[..]

3. Kompensāciju, kas minēta 1. punktā, izmaksā skaidrā naudā, izmantojot elektronisku bankas pārskaitījumu, bankas pārveduma rīkojumu vai bankas čekus, vai, saņemot pasažiera parakstītu piekrišanu, ceļojumu kuponus un/vai citus pakalpojumus.

[..]

8. pants

Tiesības saņemt atlīdzinājumu vai mainīt maršrutu

1. Ja ir izdarīta atsauce uz šo pantu, pasažieriem dod iespēju izvēlēties:

a) – vai septiņās dienās saskaņā ar 7. panta 3. punktu saņemt biļetes pilnas cenas atlīdzinājumu tās summas apmērā, par kuru tā ir pirkta, attiecībā uz to ceļojuma daļu vai daļām, kas nav veiktas, un attiecībā uz jau veikto daļu vai daļām, ja lidojumam vairs nav jēgas, ņemot vērā pasažiera sākotnējo ceļojuma plānu, attiecīgā gadījumā kopā ar

[..]

Eiropas Savienības Tiesa

Lietās C-601/17 un C-163/18 Eiropas Savienības Tiesa ir izskatījusi jautājumus, kas ir līdzīgi šajā lietā aplūkotojumiem, bet, pēc iesniedzējtiesas domām, šajās lietās taisītie spriedumi nesniedz skaidras norādes par tiesību jautājumu, kas rodas šajā lietā.

Skaidrojumi par prejudiciālo jautājumu

Vispirms iesniedzējtiesa ir izvērtējusi, kādi tiesību akti ir piemērojami strīdīgajām tiesiskajām attiecībām. Saskaņā ar iepriekš minētās Romas I regulas 3. panta 1. punktu un *VOLA.RO* sagatavoto Vispārējo līguma noteikumu XXIX.29.1 punktu tiesiskās attiecības starp pasažieri un *VOLA.RO* reglamentē Rumānijas tiesības.

Saskaņā ar šo Romas I regulas normu un atbildētājas noteikto Vispārējo pārvadāšanas noteikumu 21.1. panta a) punktu gan pasažieru gaisa pārvadājuma līgums starp pasažieri un atbildētāju, gan tiesiskās attiecības starp *VOLA.RO* un atbildētāju reglamentē Ungārijas tiesības.

Tā kā gan Rumānija, gan Ungārija ir Eiropas Savienības dalībvalstis, juridiskais jautājums, kas tiek uzdots šajā strīdā, galvenokārt ir jāizvērtē, pamatojoties uz Regulu Nr. 261/2004, kurai ir tieša iedarbība un kura ir tieši piemērojama. Šim nolūkam ir nepieciešama minētās regulas interpretācija.

Ņemot vērā, ka runa ir par Savienības tiesību normām, kompetence tās interpretēt ir vienīgi Eiropas Savienības Tiesai (LESD 267. pants). Līdz ar to pirms lietas izskatīšanas pēc būtības ir jāaptur tiesvedība un saskaņā ar LESD 267. pantu ir jālūdz Eiropas Savienības Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu par šī lēmuma rezolutīvajā daļā uzdoto jautājumu.

Pamatojums tam ir šāds:

Tīmekļvietnē www.vola.ro, kas ir pieejama arī angļu valodā, pasažieri var tieši meklēt lidojumus, kas atbilst viņu ceļojuma plāniem, un var rezervēt un veikt samaksu par attiecīgajām biļetēm un pakalpojumiem, bet persona, kas veic rezervāciju pie gaisa pārvadātāja, ir *VOLA.RO*.

No Regulas Nr. 261/2004 teksta skaidri neizriet, kā būtu jāvērtē šāda aprakstītā – starpnieka – trešās personas – darbība, kuru nevar uzskatīt par gaisa pārvadātāja pilnvarotu aģentu šīs regulas 2. panta f) punkta izpratnē, turklāt arī tā sniegto pakalpojumu nevar uzskatīt par daļu no kompleksā ceļojuma atbilstoši šīs pašas regulas 8. panta 2. punktam.

Saskaņā ar Regulas Nr. 261/2004 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 8. panta 1. punkta a) apakšpunktu pasažieriem ir jāpiedāvā atbalsts un noteiktas iespējas. Attiecībā uz maksāšanas kārtību minētā 8. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmajā ievilkumā ir atsauce uz šīs pašas regulas 7. panta 3. punktu. Saskaņā ar šo pēdējo noteikumu atlīdzinājumu, izmantojot ceļojumu kuponus vai citus pakalpojumus, var veikt vienīgi, saņemot pasažiera parakstītu iepriekšēju piekrišanu. Atšķirībā no minētās regulas 7. panta 1. punkta šajās tiesību normās nav tieši paredzēts, ka pirkuma cena būtu jāatlīdzina pasažierim, tomēr tas acīmredzot bija likumdevēja nodoms, ņemot vērā arī šīs pašas regulas 8. panta 2. punkta noteikumus. Protams, no gramatiskā viedokļa jēdziens “atlīdzinājums” (“reimbursement”) ir jāinterpretē

tādējādi, ka gaisa pārvadātājs var veikt atlīdzinājumu vienīgi tai personai, kura šim pārvadātājam ir samaksājusi pirkuma summu.

Atbilde uz uzdoto jautājumu ietekmē iesniedzējtiesas pieņemamo nolēmumu, jo gadījumā, ja pasažierim būtu tiesības tieši pieprasīt [atlīdzinājumu], būtu jāpieņem nolēmums, kas ir nelabvēlīgs atbildētājam. Gadījumā, ja pasažierim nav tiesību pieprasīt atlīdzinājumu tieši, prasība būtu vai nu jānoraida vai arī jāpieprasa papildu pierādījumi, lai noskaidrotu, vai *VOLA.RO* var tikt kvalificēts kā atbildētājas pilnvarots aģents.

Lēmums par šo jautājumu ir vajadzīgs arī no tiesiskās drošības viedokļa, lai nodrošinātu, ka pasažieri saņem atlīdzinājumu vai nu no gaisa pārvadātāja, vai starpnieka, un lai gaisa pārvadātājiem nerastos pienākums izpildīt savu pienākumu divkārti.

Eiropas Savienības Tiesa vēl nav lēmusi par šo jautājumu, līdz ar to nevar būt runa par “*acte éclairée*”.

Attiecībā uz lietas dalībnieku minēto judikatūru, spriedums lietā C-601/17 attiecās uz gadījumu, kurā netika apstrīdēts, ka ceļojumu aģents bija rīkojies kā gaisa pārvadātāja pilnvarots aģents, savukārt spriedums lietā C-163/18 attiecās uz gadījumu, kad pasažiera tiesības saņemt atlīdzinājumu no ceļojuma rīkotāja bija pamatotas ar īpašu likumu.

Interpretācija nav pietiekami acīmredzama, lai izslēgtu jebkādas pamatotas šaubas “*acte claire*” izpratnē. Konkrētāk, atbilstoši iepriekš minētajam no pašas regulas formulējuma vien nav iespējams nepārprotami secināt, vai tādā gadījumā, kāds ir šajā lietā, pasažieris var tieši pieprasīt atlīdzinājumu no gaisa pārvadātāja.

Turklāt, iesniedzējtiesa, veicot meklēšanu internetā, pēc savas ierosmes ir uzzinājusi, ka atbilstoši paziņojumam, kuru Eiropas Komisija ir publicējusi savā interneta vietnē (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/coordinated-actions/air-travel_en), un šī paziņojuma pielikumam 16 gaisa pārvadātāji, tostarp atbildētāja, ir apņēmušies tieši atlīdzināt biļetes cenu pasažieriem, kuri ir iegādājušies biļeti ar starpnieka palīdzību, gadījumā, ja pasažierim rastos grūtības saņemt atlīdzinājumu no starpnieka. Tas izriet no paziņojuma pēdējā punkta: “Passengers who booked their flight through an intermediary and have difficulties getting reimbursement from the intermediary can turn to the airline and request to be refunded directly. Airlines are expected to inform passengers about this possibility and any conditions for requesting a direct Refund on their websites.”

Līdzīgs formulējums ir ietverts pielikuma, kuram ir iespējams piekļūt no norādītās interneta vietnes (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/overview_of_measures_that_airlines_should_take.docx.pdf), tabulas pēdējā rindīnā. Saskaņā ar šiem noteikumiem, ja nav tiesību normas vai līguma noteikuma, kurā būtu paredzēts citādi, gaisa

pārvadātājiem parasti ir jāveic tiešs atlīdzinājums pasažieriem: “Accept direct reimbursement claims from the passenger unless specific legislation applies (e.g. in the context of package travel) or where contractual arrangements between the parties involved validly provide otherwise. This can be done by designing booking process in a way that allows passengers to claim reimbursement directly from the airline when necessary.”

Iesniedzējtiesa uzskata, ka, ja atbilde uz uzdoto jautājumu būtu skaidra vai ja tas jau būtu atrisināts kādā agrākā spriedumā, nebūtu nepieciešamas vienošanās starp Komisiju un gaisa pārvadātājiem, nedz arī pēdējo minēto pārvadātājiem brīvprātīgas saistības.

[*omissis*: valsts tiesību procesuālie apsvērumi]

Budapeštā, 2022. gada 12. janvārī.

[*omissis*: paraksti]

DARBA VERSIJA